

Píseň: EZ236 - Ježíši, Pane Nejvyšší + **modlitba; Oddíl k výkladu: Sd 2, 6-23**

Milí shromáždění,

na posledním setkání jsme se věnovali výčtu israelských selhání při zabydlování Zaslíbené země a pokání v Bokímu. Hovořil jsem také o tom, že Hospodinovo ponechání kenaanských pronárodů je nejen zkouškou a „osidlem,“ ale také příležitostí k osvědčení důvěry Hospodinu.

Širší kontext

Dnešní oddíl zasazuje předchozí texty do širšího kontextu. Vysvětluje a dodává, proč se Israeli nedařilo. A hlavně zdůrazňuje, že je to Boží tvrdá ruka, která jim působila prohry (Sd 2, 15). Spolu s počátkem třetí kapitoly (Sd 3, 1-6) tím vrcholí úvod rámuující celý spis.

Již u předchozího oddílu jsem vyslovil otázku, jak by asi vypadalo israelské zabydlování v zemi, kdyby všechny jeho kmeny táhly spolu a teprve po úspěšném tažení se „odebraly každý do svého dědictví.“ První verš dnešního oddílu ukazuje, že nešlo o fantazírování či plané spekulace: Israelci se rovnou rozešli každý do svého dědictví - tak chtěli obsadit zemi. Místo aby zemi obsadili společně jako jeden lid Boží.

Ještě za života Mojžíšova nástupce Jozueho se Israelci drželi svých zkušeností s Hospodinem. Drželi se důvěry v Boží moc, kterou zažili na vlastní kůži. Avšak Jozue časem zemřel, stejně israelští „presbyteři“ i celá generace, která ještě „Hospodina a jeho dílo znala.“

Bible však jasně vysloví, že problém další generaci není v její mladosti, nezkušenosti, lenosti apod. Israelci se začali „dopouštět toho, co je zlé v Hospodinových očích,“ jen a právě proto, že neznali Hospodina ani jeho dílo. (Sd 2, 10)

Tomu asi rozumí i občasný čtenář. Důvěru je přece potřeba budovat a pečovat o ni. Důvěřovat neznámým je nebezpečné.

Bohužel mnoho lidí zneužívá důvěru svých bližních. Třeba i takto odvážnou důvěru. Stejně ví i Bůh. A tak se dává poznat. Činí dobré. Koná své dílo. Aby člověk snadněji důvěřoval Hospodinu a jeho směrůvkám pro dobrý život.

Avšak zároveň Hospodin počítá se spoluprací těch, kteří již jeho dílo poznali a tak mu věří. Víra v biblického Hospodina začíná vždy důvěrou v druhé lidi.¹ Tak lidé mají vyprávět, proč věří Hospodinu. Mají vyprávět o Hospodinově moci, která je znovu a znovu zachraňuje. Která jim dopřává tolik, že mnoho z Božích darů již lidem připadá samozřejmých.

Avšak mají právě vyprávět. Nikoli lanařit k vyznání či členství v církvi. Israel nakonec na žádné „členství“ nikdy nehrál. Bez vyprávění těch, kteří poznali Boží dílo, lidé raději přisuzují úspěchy a dobré věci sobě a svým schopnostem. Právě ve své vrozené hříšnosti, která se projevuje v první řadě v pýše a sebestřednosti. Vyprávějme tedy lidem o Božím díle, jak ho poznáváme!

Pád Israele

Protože však odcházející generace třeba jen nedokázala srozumitelně vyprávět o Boží záchraně z Egypta, na poušti i při vstupu do země, další generace o Hospodinu takřka nic nevěděla. Natožpak o díle, které i pro ně Bůh vykonal. Prostě se už narodili v Zaslíbené zemi a představa otroctví v dalekém Egyptě je jim cizí. Stejně jako putování pouští. Tak i Boží milost křepelek, many a přejití moře. Prostě se s tím nikdy nesetkali.

A tak si dělali, co uznali za nejlepší. Což bývá většinou špatně až zoufale zle v Hospodinových očích. Nastupující generace začala spoléhat raději na božstva okolních národů - Baala, Aštoretu, Dágona a další. Vždyť jsou tak dobře vidět v soškách, amuletech,

¹ Jsou to pouze uvěřivší apoštolové, kteří kážou Krista ukřižovaného, nikoli Kristus sám. Pouze skrze ně se o této zvláštní události dovídají další. A pokud někdo nevěřil apoštolům, nevěřil ani jejich zprávě, a tak evangeliu (= dobré zprávě), které Bůh také ve vzkříšení nabídl. Podobně kož „předávání víry“ v SZ od Abramova „skoku víry“ v Gn 12, 1-9 přes jeho potomstvo.

posvátných kůlech a obřadech plodnosti! Zatímco obrázek Hospodinův neviděli Israelci nikdy.

Tak je snad pochopitelné, proč se Hospodin rozhněval. Vždyť jen díky němu se dostali jejich rodiče a prarodiče z Egypta! Jen díky němu je Egyptánek nepobili u Rudého moře! Jen díky němu neumřeli žízní a hladem. Jen díky němu se mohou zabydlovat v zemi, kterou zaslíbil již Abramovi. A místo vděčnosti, důvěry, spoléhání a poslušnosti odpovídá nová generace Israelců změnou vyznání. Raději dali na božstva vyrobená lidskou rukou, a tak na modlu člověka, než na Stvořitele světa. Přestože tyto modly pro ně nikdy nic neudělaly.

Proto Hospodin vydal Israelce do rukou jejich „plenitelů“ (Sd 2, 14nn; překlad je velmi výstižný, stejně jako králiční „loupežníci“). V konkrétních konfliktech jsme o tom četli na posledním setkání. Do boje vytrhující Israelci opakovaně znovu a znovu prohrávají, nebojují-li v horách (Sd 1, 19-36). Tak zůstávají mimo úrodně oblastí Zaslíbené země.

Zde nejspíše zasáhla do textu pozdější redakce a retrospekce. V době zabydlování, kterou kniha Sd popisuje, pravděpodobně většina Israelců přisuzovala tyto prohry své nekvalitní výzbroji, špatné taktice a absenci vedení. Asi jen málokdo byl ochoten hledět na situaci v širší perspektivě, zejména náboženské: Pokud Hospodin zachránil Israel před egyptskými vozy (Ex 14, 6-7), dopřál by vítězství i vůči vozům Kenaanským (Sd 1, 19). Ale Israelci odmítají poslouchat Hospodina a plnit jeho kult, tak Hospodin odmítá dopřávat vítězství.

Přitom právě náboženská praxe je rozhodující. Protože náboženské postoje a vyznání určují vše ostatní v lidském životě. Pokud člověk slouží Hospodinu, studuje jeho slovo a důvěřuje v jeho moc, vše další v životě si nakonec sedne na správné² místo. I v případě tragických, obtížných nebo krutých životních událostí. Avšak pokud znovu a znovu spoléhá člověk na jiná božstva, slouží všemu možnému jen ne Hospodinu, pak logicky nepřichází ani pocit pokoje. Natožpak objektivní situace pokoje.

² Tj. určené Stvořitelem všeho co jest. Jaké správnější místo hledat? Jak ho hledat?

Soudci

Avšak jen proto, že člověk je nevěrný, Hospodin svou smlouvu neporušuje. Nejedná nevěrně nýbrž zůstává věrným. Dál koná své dílo: Povolával nevěrným a neznalým generacím Israelců soudce. Také proto, aby je vysvobožoval z rukou nepřátel (Sd 2, 16). Také proto, aby prosazovali právo a spravedlnost (základní konstanty kultu Hospodinova). A alespoň tak učili Israelce o Božím díle.

Že lid neposlouchá ani tyto soudce asi nepřekvapuje. Vždyť i retrospektiva knihy Sd vůči předchozím generacím je idealistická. Tóra ukazuje, že lid vysvobozený z Egypta také „neposlouchal, dál smilnil s jinými bohy a brzo sešel z cesty, po níž chodívali jejich otcové“ (srv. Ex 32, 1-10). Už Abram hned po uvěření Hospodinu prodal svou manželku, aby uchránil svůj vlastní život, o kterém se domníval, že je ohrožen (Gn 12, 1nn).

Tak dnešní oddíl ukazuje, že ani vyprávěním o Božím díle nezaručíme ničí víru v Hospodina. Protože ani tu svou. I Abram, i Mojžíš tu a tam spoléhali na něco jiného. A soudcové, jak je začne brzy vykreslovat kniha Sd, jakbysmet. Stejně také Ježíšovi učedníci.

Dlouhodobě si má člověk ze studia Písma a náboženského života odnášet situaci napětí. Napětí mezi „již ano“ a „ještě ne.“ Boží království již částečně okoušíme, ale v plnosti ještě ne. Vzkříšení již částečně poznáváme, v plnosti ještě ne. Bohu sloužíme, ale ne plně. Bližního milujeme stejně jako sebe samého, ale ne v plnosti. Tak máme vyprávět o *Božím* díle (nikoli svém!), a zároveň počítat s tím, že tím nikoho k víře a službě Hospodinu nedonutíme. A možná ani nepřesvědčíme. Stejně jako lid neposlouchal ani své soudce, kteří konali mnohé mocné divy Božího díla.

Bible totiž není nikdy v první řadě svědectvím o lidech. Není návodem, jak žít. Je v první řadě svědectvím o Bohu. O Božím soucitu s člověkem nevěrným, vzpurným a sebestředným (Sd 2, 18). Že je to nejsrozumitelnější právě na konkrétních příbězích

konkrétních lidí je skoro samozřejmé. Proto je Bible daleko větším množstvím slov o lidech než o Bohu. Bůh je přece stále stejný ve všech situacích. Tak i v dnešním oddíle stačí jedna věta o jeho soucitu, abychom rozuměli. Ale je potřeba mnoho vět o lidském hříchu, abychom porozuměli. Abychom pochopili Israelce i sebe samé.

Dnešní oddíl již předjímá také úplný závěr knihy Sd. Pokud Israelci ani během aktivity Bohem povoláných soudců neposlouchali a smilnili s jinými božstvy (Sd 2, 17), o kolik více pak po soudcově smrti - v době bez soudce (Sd 2, 19)?

Hospodinovo rozhodnutí

Závěr dnešního oddílu znovu opakuje, že kenaanské pronárody zůstávají v Zaslíbené zemi z Božího rozhodnutí. Zůstávají jako zkouška. Ale právě jako zkouška pozitivní - aby další generace Israelců mohly prokázat, že chtějí a budou bedlivě chodit po Hospodinových cestách (Sd 2. 22). Jak jsem o tom hovořil již na posledním setkání,

Ve SZ je obvyklé, že o jednom a stejném je ponecháno několik zpráv. Je tomu tak již s dvěma oddíly o stvoření světa (Gn 1, 1 - 2, 3 a 2, 4-9). Tak i dnešní oddíl je druhou zprávou o zabydlování Israele v Zaslíbené zemi spolu s oddílem Sd 1, 19-36.

Dnešní oddíl je zprávou z jiného úhlu pohledu: Problém není v kvalitativním rozdílu ve výzbrojích. Problém je v náboženském smilstvu Israelců. Tedy v porušování smlouvy s Hospodinem účastí na kultech plodnosti. Tedy důvěrou, že si Israelci život a domov v Zaslíbené zemi zařídí sami. Že Boha nepotřebují.

Zobecněme: Tařka všechny problémy lidské dimenze světa nejsou způsobeny vnějšími faktory (ekonomická situace, politická atd.). Tyto nejsou příčinou, nýbrž důsledkem. Příčinou je náboženský rozměr, náboženské postoje jednotlivých lidí, proto také skupin. Ne snad tím, že nejsme všichni židé. Nebo křesťané. Nebo buddhisté. To jsou jen konkrétní vyznání. Nýbrž tím, že většina lidí se náboženskému rozměru takřka nevěnuje, natožpak

upřímně a oddaně.³ A abychom neukazovali prstem jen kolem sebe: Také my o Božím díle mnoho nevyprávíme.

Závěr

Člověk má v první řadě řešit své náboženské postoje, vědomosti a praxi. Nejprve má rozhodnout, jakému božstvu se bude klanět. Protože to nevyhnutelně každý člověk dělá. Pokud neuvědoměle a nereflektovaně, pak obvykle člověk slouží nejrozšířenější modle světa: Lidské bytosti. Ačkoli jde zároveň o modlu a božstvo nejslabší.

Ve své slabosti člověk selhává jak tváří v tvář přírodním silám (ve starověku i dnes), které jsou mocnými božstvy. Tak tváří v tvář jiným lidem (nejbližším i nepřátelům). Tak ubohou modlou je člověk.

Pokud však člověk spoléhá na Hospodina, věří mu, prohlubuje své poznání Božího díla a slova a praktikuje Hospodinův kult, pak se daří vposledu (!) vše podstatné. Jak o tom budou svědčit také konkrétní příběhy konkrétních soudců. Jak o tom svědčí příběhy Tóry a Nového zákona. Pokud tedy člověk nesejde z cesty, kterou Hospodin již prošlapal.

Píseň: EZ195 -Všichni kdo skládají + modlitba Páně
Rozhovor

³ Situace starověkého Israele pak byla ještě komplikována tím, že bylo rozšířeno mnoho pověrečných a magických náboženských systémů. Většina světa dnes stojí ve snazší situaci, protože „testem času“ prošlo jen několik náboženských systémů. Z toho křesťanství, židovství a islám jsou z jedné tradice (tzv. abrahámovská náboženství) a buddhismus s hinduismem také sdílejí společný kořen.